

УДК 004.77:316.3

Вероніка Волковинська,

канд. філос. наук,

наук. співробітник Фонду Президентів України

Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

**НАУКОВА УСТАНОВА У СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА
(На прикладі сторінок Фонду Президентів України
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
у соцмережах)**

Використання соцмереж у роботі бібліотечних, наукових та освітніх установ повинно враховувати специфіку цього інструменту як складової мережевого суспільства. На прикладі діяльності Фонду Президентів України Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського у мережі Facebook можна показати таку специфіку, а також описати спосіб дослідження цієї діяльності за допомогою побудови матриці зв'язків між сторінками у певній визначеній групі.

Ключові слова: соціальні мережі, мережеве суспільство, бібліотеки у соцмережах, Фонд Президентів України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.

Розвиток інформаційного суспільства означає одночасно і розвиток інформаційних систем. Власне характер інформаційного суспільства полягає не так у нагромадженні знання чи підвищенні цінності науки, як у зростанні ваги швидкості обігу інформації. Відповідно, для такого обігу потрібні особливі умови. Ієрархічні структури не є найкращими у справі поширення інформації, на відміну від мережевих. М. Кастельс у зв'язку з цим наголошує, що сучасне суспільство має передусім мережевий устрій. Хоча саме питання остаточного формування мережевого суспільства залишається дискусійним, онлайн-соціальні мережі відтворюють такий устрій наочно, а також є одним із інструментів його функціонування. Використання соцмереж у роботі бібліотечних, наукових та освітніх установ повинно враховувати специфіку цього інструменту. На прикладі діяльності Фонду Президентів України Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у мережі Facebook можна показати таку специфіку, а також описати спосіб дослідження цієї діяльності.

Серед багатьох авторів соціальні мережі в контексті суспільних перетворень розглядали В. М. Горовий, Я. ван Дейк, Л. М. Землянова, Н. В. Коритнікова, А. В. Назарчук, О. С. Онищенко, В. І. Попик, І. А. Стрілець, Ф. Уєбстер. Дослідження соціальних мереж у контексті роботи бібліотечних установ останніми роками набирає популярності. На особливості роботи бібліотек, наукових та освітніх установ у соцмережах звертали увагу Г. І. Батичко, С. І. Головаха та інші.

Іспанський соціолог М. Кастельс одним із перших говорив про мережевий характер структури сучасного суспільства. Головною темою його розвідок було постання інформаційного суспільства та специфіка його організації. Він підходив до проблеми передусім як соціолог, методологічно був близький до пост-марксизму. Це означає, що цікавила його макросоціологія із акцентом на економічну основу співжиття людей. Тому аналіз М. Кастельса зосереджується на тих змінах, яких зазнали виробничі сили, на ролі інформації в макроекономічних процесах та способі організації економічної діяльності. Соціолог підтримує концепцію інформаційного суспільства, однак наголошує, що більш доречним був би термін «інформаційне суспільство» (informational society). Цим підкреслюється, що інформація не є жодним із винаходів сучасної епохи, вона «існує і розвивається на різних етапах історії суспільства, але тільки на сучасному в умовах акселерантного поширення електронних засобів зв'язку вона стає структуроутворюючою основою розвитку суспільства нового типу», – зазначає Л. Землянова [3]. Дійсно, інформаційне суспільство (будемо користуватись цим терміном як усталеним в науковому обігу, пам'ятаючи про застереження М. Кастельса) є певним етапом розвитку суспільства індустріального, коли в останньому виробництво починає залежати від інформаційних процесів, коли сама інформація стає і засобом виробництва, і його результатом. Йдеться про те, що ключовими процесами в сучасній економіці (а також у політиці, культурі тощо) є збір інформації, її обіг, а також виробництво інформації про певний продукт, торгову марку, пов'язаний з ними спосіб життя тощо.

Окремо слід зупинитись на тому, що необхідно розрізняти інформацію і знання, тим більше – роль інформації та роль науки у суспільстві. Так, виробництво дійсно стало більш наукомістким ніж, скажімо, сто років тому, однак це – лише частковий випадок інформаційної структури суспільства. Важливішим є те, що жоден продукт виробництва не є лише самим собою, не має цінності поза його інформаційним супроводом (рекламою,

маркетинговою стратегією, символічним навантаженням). Становлення інформаційного суспільства зовсім не означає підвищення загального рівня поваги до науки та освіти, рівня освіченості людей (або наявності вищої освіти) чи встановлення прямого зв'язку між освіченістю індивіда та його становищем у суспільстві. Наукове знання використовується в інформаційному суспільстві лише як один із видів інформації, а освіта не так важлива, як безпосередня включеність в інформаційний простір. В інформаційному суспільстві постійно відбувається збір інформації, її аналіз та трансляція, і саме інформація формує середовище соціального життя. Тому надзвичайно важливим в інформаційному суспільстві стає не так зміст інформації, як швидкість її обігу.

Концепція інформаційного суспільства, як бачимо, повинна бути доповнена описом специфіки інформаційного обміну в такому суспільстві. М. Кастельс надає опис такого специфічного інформаційного устрою сучасності, відомий як концепція «мережевого суспільства». «Мережі являють собою відкриті структури, які можуть необмежено розширюватися шляхом включення нових вузлів, якщо ті здатні до комунікації в межах даної мережі, тобто використовують аналогічні комунікаційні коди», – пише він [5]. Мережа є водночас динамічною і витривалою до змін структурою. Тут для поширення інформації використовується не один лінійний канал, а тисячі каналів, що розходяться від пов'язаних між собою вузлів до інших таких же вузлів. Тому вихід із ладу одного з вузлів не означає перерви у комунікації. Між вузлами існує кілька, а не один, шлях передачі інформації, тому всі суб'єкти, що діють у такій мережі, пов'язані між собою так, що утворюють не єдиний ланцюг, а скоріше всеохопну систему комунікації. Кожен вузол цієї комунікації не тільки приймає інформацію, а й поширює її шляхами, що розходяться від нього, і водночас жоден вузол не є центральним, не є таким, від діяльності якого залежить вся комунікація.

Концепція мережевого суспільства не здійснює революції у соціальному пізнанні. М. Кастельс лише звертає увагу на те, що структура соціальної реальності дуже сильно залежить від комунікації всередині цієї реальності, особливо – у наш час. Потреба у швидкому розповсюдженні інформації породжує, на його думку, поширення мережевої структури в економіці (транснаціональні корпорації, що розвиваються шляхом створення відносно нових автономних вузлів), політиці, науці тощо. Як наслідок, все менше значення мають локальні зв'язки між людьми, зв'язок

із первинною спільнотою та територією. О. Назарчук зазначає, що М. Кастельс спирається на визначення спільноти Б. Велмана: «Співтовариства – це мережі міжособистісних зв'язків, що забезпечують соціальну взаємодію, підтримку, інформацію, почуття приналежності до групи і соціальну ідентичність» [7, с. 64]. Сьогодні спосіб організації праці, коли все менше важливо, де саме ти знаходишся, все більше – кого ти знаєш, з ким співпрацюєш, робить це визначення близьким до реальності досить великої кількості людей. М. Кастельс робить висновок про універсальний характер мережевого устрою, – він пронизує усі сфери життя людини.

Універсальність мережі в сучасному суспільстві пов'язана із тим, що вона «виштовхує» ієрархію як менш ефективну організаційну форму. «Різко знижується потреба в побудованих на основі централізації управлінських конструкцій, без посередництва яких досі неможливо було організувати спільну роботу великої кількості людей», – коментує Н. Коритнікова [6]. Мережева структура протилежна ієрархічній, оскільки не має єдиного центру чи джерела поширення інформації, а вузли мережі пов'язані не одними висхідними та низхідними зв'язками з найближчими суб'єктами на ієрархічній драбині, але, натомість, великою кількістю горизонтальних зв'язків між собою. Ієрархічні структури є надто повільними у справі інформаційного обігу, а також – і не надто гнучкими у пристосуванні до швидких темпів сучасного світу. Звідси М. Кастельс робить висновок, що всюди, де обіг інформації стає вирішальним, мережа заміщує ієрархію.

Тут стає помітним, що М. Кастельс розглядає мережу одночасно як і спосіб передачі інформації, і як управлінську модель. Звісно, інформація та влада не тотожні одне одному, але у сучасному суспільстві все більш стає помітним їх тісний зв'язок. Теза «знання – сила» є чи найбільш важливою підвалиною західної культури, хоч як по-різному її інтерпретують. Однак, у теоретичній побудові М. Кастельса поєднується структура комунікації (тобто передача команд, наказів) та специфіка владних відносин. Так він вважає, що, оскільки мережева структура протилежна ієрархічній та поширилась на все суспільство, всі його сфери та грані, то і політика як спосіб здійснення влади теж перестала бути ієрархічною. «В новій структурі влади домінує мережева геометрія», – пише соціолог [4]. Ця геометрія означає децентралізацію владних відносин, збільшення кількості акторів у політиці та зменшення впливу традиційних владних інститутів на користь окремих людей.

Ця теза, звісно, є привабливою, оскільки стверджує не тільки збільшення

можливостей окремих індивідів та відносно невеликих груп перебирати на себе владні повноваження, але й передбачає, що горизонтальні зв'язки будуть мати все більше значення, а вертикальні – навпаки. Однак, важко стверджувати, що вже зараз мережа однозначно витіснила ієрархію. Адже остання може передбачати і доволі сильне розгалуження власної, так би мовити, основи, коренів, але це не повинно ввести в оману того, хто хоче побачити у цьому крах ієрархії: так чи інакше, контроль за цими «коренями» існує, в той час як мережевий устрій передбачає не просто зменшення впливовості центру, вершини, але її відсутність. «Мережі стають головним способом організації і серед найбільш важливих структур сучасного суспільства. Тим не менш, вони не є (дедалі більше) змістом цього суспільства, як для Кастельса», – вважає Ян ван Дейк [12]. Коли М. Кастельс стверджує домінування мережевого устрою в усіх сферах соціальної реальності, він скоріше йде за логікою теорії, ніж за фактами. З останніх він звертає увагу більше на технологічний розвиток, що робить можливим швидкий обіг інформації. Тому М. Кастельсу закидають «технологічний детермінізм». Він і сам у певному сенсі визнає, що саме технології роблять мережеве суспільство таким, яким воно є: «В той час як мережева форма соціальної організації існувала в інших часах та просторах, нова інформаційно-технологічна парадигма постачає матеріальний базис для її проникаючої експансії через усю соціальну структуру» [11]. Його позиція при цьому «різко суперечить великій кількості соціологічних досліджень технологічних змін, особливо тих, в яких стверджується, що помилково сприймати технологію як автономний, асоціальний феномен, який має при цьому вирішальний вплив на суспільство», – наголошує Ф. Уебстер [10, с. 161]. Тим більше було б невірно стверджувати, що сучасне суспільство має мережеву структуру тільки тому, що поширення набули сервіси на кшталт онлайн-соціальних мереж.

Хоча суспільство в цілому все ще має ієрархічну структуру, онлайн-соціальні мережі дійсно втілюють у собі ті принципи та функції, про які писав М. Кастельс. В якості інформаційно-комунікаційних сервісів вони належать до соціальних медіа, оскільки кожен вузол у цій мережі продукує новини та передає далі повідомлення від інших вузлів, стаючи при цьому співавтором цих повідомлень. Складаються вони із вузлів, якими є сторінки окремих користувачів, групи та сторінки організацій, та зв'язків між ними. При цьому, єдина діяльність, яка можлива в соціальній мережі – це

інформаційний обмін, поглинання інформації та її генерування. Водночас, у цій структурі немає центра, тому кожен вузол може стати важливим джерелом інформації для інших, але жоден не може стати настільки необхідним, що із його втратою мережа зазнає якихось серйозних змін.

Діяльність у соцмережі полягає в інформаційній взаємодії вузлів. До такої належать: обмін повідомленнями, коментування, «репости» та «лайки» повідомлень інших вузлів. Сутність соціальних мереж полягає в утворенні та підтриманні зв'язків між суб'єктами у вигляді постійного інформаційного обміну між ними, – без цього обміну зв'язки не мають великого значення. Вузол, який не виявляє активності у цій взаємодії, який тільки поглинає інформацію, не виконує своєї функції у мережі так само, як і той, чий повідомлення не знаходять відгуку. Статична сторінка у мережі не може існувати як її частина, оскільки вона потрапляє за межі потоку інформації.

Наука потребує постійного розвитку інформаційного поля, оскільки, як відомо, без обміну інформацією між вченими, її поступ уповільнюється. Відповідно, наукові установи повинні так само утворювати мережі для швидкого обігу інформації всередині них, а також вбудовуватись у існуючі мережі для інтеграції у загальносуспільну комунікацію. Проблема ця актуальна для української науки як ніколи: перед вченими ставлять завдання виходу в інформаційний простір Європи в той час, як національний простір ледь сформований. Мережева комунікація є і більш результативною, і більш демократичною. Специфіка останньої полягає в утворенні численних горизонтальних зв'язків, тоді як «звичайний комунікативний процес має пірамідальну форму, на вершині якої знаходиться джерело інформації, а в основі – безліч реципієнтів» [6]. Наука як соціальний інститут продукування нового знання тільки виграє від актуалізації таких горизонтальних зв'язків.

Соцмережі – це сервіси обміну новинами, де кожен користувач виступає і автором, і читачем, що утворює своєрідний медіа простір. Такі установи, як Фонд Президентів України Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (<https://www.facebook.com/fondprezudentiv>, <https://vk.com/fondprezudentiv>), у своїй діяльності в соцмережах повинні дотримуватись певних принципів відповідно до медійної специфіки цих ресурсів. Ведення корпоративної сторінки у соцмережах повинно бути перш за все постійною функцією установи. Так, спорадичне наповнення сторінки інформацією не приносить багато користі, адже користувач перевіряє актуальність даного представництва організації саме за кількістю

повідомлень у життєписі та віддаленості у часі останньої публікації. Для такої сторінки потрібна «регулярна ритмічна активність, що викликає очікування» [1, с. 19]. Звісно, для того, щоб користувачі мали певну інформаційну залежність від сторінки бібліотечної установи, довелось би ще добре попрацювати, але хоча б показати зацікавленість у користувачі можна. Навіть місяць перерви у наповненні сторінки може справити негативне враження. Особливо в сучасних умовах, коли інформація оновлюється надзвичайно швидко, і з цього приводу так само швидко втрачає свою актуальність. Для забезпечення постійної наповнюваності сторінки ФПУ інформація постійно дозується так, щоб можна було опублікувати 1–2 повідомлення на день.

По-друге, якщо сторінка у соцмережі здійснює лише підтримку офіційного сайту установи шляхом розміщення посилання на нову додану на сайт інформацію, то не використовує усіх можливостей соціальних медіа, концентруючись тільки на завданні донести вже існуючу в інтернет-просторі інформацію до користувача соцмережі. Однак, специфіка соцмереж полягає у циркуляції інформації, формування зв'язків з іншими інформаційними вузлами шляхом взаємодії з ними. Сторінка, яка тільки транслює інформацію з одного джерела – офіційного сайту – залишається відокремленою від комунікації і не включається в мережу наукових установ. Йдеться про те, що будь-яка сторінка у мережі є своєрідним центром комунікації, пов'язаним з іншими такими ж центрами. У даному випадку ці зв'язки полягають в оцінці повідомлень, подальшому поширенні та дописуванні коментарів до них. Таким чином, чим більше подібних зв'язків має центр мережі, тим краще він виконує свої функції. Тому сторінка в соціальній мережі повинна не тільки виконувати ординарні функції інформування користувачів про події безпосередньо в установі, яку представляє сторінка, а й бути своєрідним інформаційним центром, що має велику кількість зв'язків з іншими вузлами. Останнє означає, що адміністратор сторінки повинен бути добре обізнаним із діяльністю інших подібних установ, слідкувати за їх медіа активністю та представляти відповідні повідомлення на своїй сторінці. Завдяки такій діяльності вдається не тільки наповнити власну сторінку, а й встановити контакти з іншими.

Сторінка установи у соцмережі повинна задовольняти інформаційні потреби користувача – це відомо. Однак, не можна не погодитись із С. Головахою у тому, що «читачеві сьогодні потрібен поводитир у морі інформації» [2, с. 30]. Наукові установи та такі специфічні фонди, як ФПУ,

повинні здійснювати активну політику популяризації власної діяльності, оскільки не мають наразі масової підтримки та популярності. Вони повинні виховувати власну аудиторію та скеровувати її інтерес у потрібному напрямі. Це означає, що не варто обмежувати змістове наповнення сторінки «головними» новинами – такими, що на думку самого науковця можуть бути цікавими пересічному користувачу мережі. Такої інформації може бути не так багато, і тоді установа не отримує достатньої презентації у медіа просторі, не включається в мережевий обіг інформації. Тому всі новини установи, події, нові продукти повинні знаходити своє місце на сторінці установи.

Для того, щоб дійсно всі новини діставали відображення на сторінці установи, потрібно реалізувати принцип організації роботи всієї установи: будь-яка діяльність, будь-яка інформація може бути використана для презентації установи. Для втілення стратегії адміністрування сторінки таких установ, як ФПУ, у соціальній мережі необхідна робота не тільки одного відповідального співробітника. Насправді для цього необхідна злагоджена робота всієї установи. Так, можна погодитись, що «забезпечення необхідної для стабільного функціонування й розвитку системи якості управління передбачає налагодження ефективної інформаційно-комунікаційної взаємодії між окремими елементами системи управління» [8, с. 134]. Весь колектив установи повинен працювати на те, щоб сторінка мала якомога більше власного оригінального матеріалу. Щоденні обов'язки співробітників повинні бути визначені вимогою співпраці з імпровізованим «прес-центром» установи. Іншими словами, кожна дія співробітника повинна завершуватись взаємодією із адміністратором сторінки установи в соцмережах.

Може здаватись, що заради ведення сторінки в соцмережі не варто докладати стільки зусиль. Але, якщо виникає потреба оптимізувати роботу установи заради такої сторінки, це означає, що в цілому ця робота не орієнтована на «вихід». У сучасному суспільстві такий підхід є неприйнятним: в наш час існує тільки те, про що існує якась інформація. І не просто будь-яка інформація, а така, що доступна для суспільства, включена в комунікативний простір, що практично означає – доступна в ЗМІ, медіа, а відтак – і для користувачів інтернету. Один із засобів інтегрування інформації в комунікацію користувачів – введення її в якості матеріалу соціальних медіа. В такому випадку користувачі самі відтворюють її вже в якості авторів та поширюють її далі за мережевим принципом.

Реалізація цих простих принципів дозволила ввести сторінку Фонду Президентів України в мережевий простір на ресурсах Facebook та Вконтакте. Наукова комунікація наразі більш розвинена саме в мережі Facebook, тому надалі будуть використовуватись дані про діяльність ФПУ саме у ній. Однак, для більш детального вивчення результатів такої діяльності, необхідна певна методика. Доречно звернутись до роботи І. Стрільця «Суспільство мережевих структур та інформаційний ресурс як мережеве благо». Автор наводить приклад аналізу діяльності кількох акторів у мережевій структурі у вигляді матриці. У ній фіксується наявність зв'язків між двома акторами. Ось як будується така матриця: «Припустимо, що кожен актор – це фізична особа, і мова йде про поширення інформації (...), при цьому рядки – розповсюджувачі інформації, стовпці – одержувачі інформації (так, клітина, розташована в і-тому рядку і j-тому стовпці, показує напрямок інформації від і до j)» [9]. Під зв'язком розуміється будь-яка активність одного актора «на території» іншого. При чому, наявність такого зв'язку фіксується в обох напрямках: необов'язково актор А пов'язаний із актором Б, якщо Б пов'язаний із А. Під напрямком інформації розуміється те, хто прийняв її, тобто хто відреагував на неї – вподобав, поширив, прокоментував. В результаті, кількість зв'язків актора А із іншими акторами утворює число – так би мовити, індекс активності. «Актори мережі можуть бути краще або гірше з'єднані з іншими, що визначає їх місце в соціальній мережі» [9], – пише І. Стрільць. Йдеться про те, що актор, не з'єднаний зв'язками із іншими, фактично є для них «невидимим», недосяжним.

Слід пояснити, чому така матриця є адекватним засобом аналізу соцмереж: аналіз комунікації у них не може обмежуватись даними діяльності одного актора, або окремими характеристиками медіа-присутності кількох таких акторів. Оскільки головне у соцмережі – контакти між акторами, то й аналіз діяльності, наприклад, наукової установи у Facebook, повинен враховувати та описувати ці зв'язки. Найпростіший спосіб такого опису – побудова матриці взаємозв'язків між вибраними акторами мережі. Однак, для повного аналізу соцмережі слід було б побудувати таку матрицю для всіх її акторів, що можливо за умови використання певного програмного забезпечення. Для аналізу активності сторінки ФПУ у соцмережі було обрано основні сторінки, що представляють Національну бібліотеку України ім. В. І. Вернадського та її підрозділи – див. Таблицю. У клітинці (А, Б) вказана наявність активності

актора Б щодо актора А, у клітинці (Б, А) – зворотна активність. Таким чином, сума зв'язків актора А в рядку А показує те, скільки інших акторів виявляють активність щодо нього, у стовпці А – навпаки, наскільки активним є сам А.

У наведеній матриці сторінки позначені так: А – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (<https://www.facebook.com/pages/Національна-бібліотека-України-імені-В-І-Вернадського/712692775441557>), Б – Центр науково-бібліографічної інформації НБУВ (<https://www.facebook.com/cnbinbuv>), В – СІАЗ Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (<https://www.facebook.com/siazua?fref=ts>), Г – Репортр Сіаз (<https://www.facebook.com/ufhvjysz>), Ґ – Національна юридична бібліотека (<https://www.facebook.com/nllofua>), Д – Фонд Президентів України НБУ ім. В. І. Вернадського (<https://www.facebook.com/fondprezudentiv>), Е – Рада молодих вчених НБУВ (<https://www.facebook.com/rmvnbuv>). Інформація, наведена у матриці, зібрана у мережі за період з 1 лютого по 31 травня 2015 року.

	А	Б	В	Г	Ґ	Д	Е	Всього
А		1	1	1	1	1	1	6
Б	1		0	0	0	0	0	1
В	1	1		1	0	1	0	4
Г	1	1	1		1	1	1	6
Ґ	1	0	0	1		1	1	4
Д	1	1	0	1	1		1	5
Е	1	1	0	1	0	1		4
Всього	6	5	2	5	3	5	4	

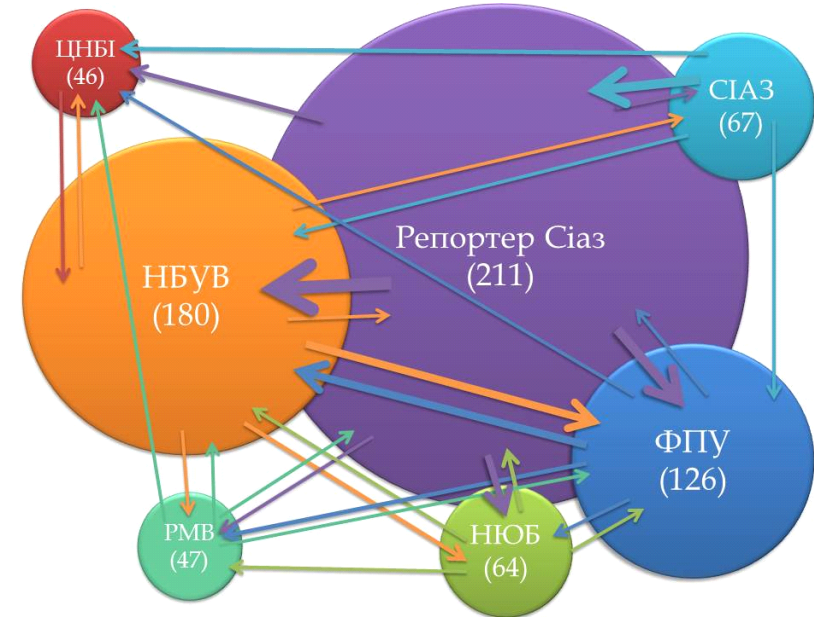
Таким чином, найкраще вбудований у комунікацію той актор, який має найвищі показники і в рядку, і в стовпці. Зрозуміло, що однаково важливо

і контактувати з іншими акторами, і створювати контент, цікавий для них. Тільки тоді відбувається обмін інформацією. Актор у соцмережі повинен і сам бути активним, і викликати активність інших.

У цілому, діаграма унаочнює структуру комунікації у групі. Домінування у кількісних показниках активності не повинне бути самоціллю для сторінки, адже кожна з них має специфічне змістовне спрямування, виконує різні завдання, до того ж, важлива також і комунікація із сторінками інших установ. Однак, із проведеного аналізу стає зрозуміло, що групи, які знаходяться у центрі комунікації, публікують матеріали, корисні для інших у групі, а також реагують на дописи інших, в той час як деякі групи зосереджені на власних дописах та не виявляють активності на інших сторінках.

На основі даного аналізу не варто стверджувати, що певні сторінки є кращими за інші. Обрана група сторінок об'єднана більшою мірою однією установою, у межах якої вони діють. Тут наведений лише можливий варіант дослідження структури комунікації у соцмережі. Такий аналіз можна використовувати для оцінки діяльності власної сторінки стосовно тих акторів, які розглядаються, встановлення того, які сторінки краще інтегровані в комунікацію. А головне – такий аналіз демонструє специфіку мережевої структури. Так, із цього можна зрозуміти, що повідомлення, розміщене у групі із сильними «вхідними» зв'язками має більші шанси бути поміченим користувачами, адже кількість поширень впливає на місце повідомлення у стрічці новин користувача, коли відображаються тільки головні новини. Саме місце сторінки у комунікації такої референтної групи може бути критерієм її успішності та ефективності діяльності установи у частині самопрезентації.

Попри те, що становлення «суспільства мережевих структур», за виразом М. Кастельса, на сьогодні не є завершеним, логіка мережевої структури, описана ним, успішно використовується у комунікативних системах, таких як онлайніві соціальні мережі. Мережа як тип організації діяльності суб'єктів набагато краще підходить для комунікативних систем, ніж ієрархія. Відповідно, наукові, бібліотечні та освітні установи, які в сучасних умовах потребують розвитку інформаційного поля, повинні долучатись до встановлення горизонтальних зв'язків між собою, якщо не на інституційному рівні, то хоча б шляхом побудови ефективної комунікації у вже існуючому мережевому середовищі. Ефективність діяльності в соцмережах визначається зв'язками бктора із іншими бкторами його групи

Комунікаційні зв'язки між сторінками НБУВ

(обраної за тематикою діяльності та авторитетністю). Зосередження такого бктора тільки на власній діяльності не дає результатів, адже сутність мережевої комунікації – у встановленні зв'язків між сторінками. Сторінка установи, яка не має зв'язків з іншими сторінками в мережі практично не існує, оскільки не є доступною для інших в інформаційному плані.

Список використаних джерел

1. Батичко Г. І. Соціальні мережі як чинник формування позитивного іміджу та простір позиціонування університету на ринку освітніх послуг / Г. І. Батичко, О. Р. Велієва // Вісник Маріупольського державного університету. Сер. : Філософія, культурологія, соціологія. – 2012. – Вип. 3. – С. 17–25.
2. Головаха С. Наукова бібліотека в соціальних мережах / С. Головаха // Бібліотечний вісник. – 2013. – № 1. – С. 29–32.
3. Землянова Л. М. Сетевое общество, информационализм и виртуальная культура / Землянова Л. М. [Электронный ресурс] // Вестник Московского университета. Сер. : 10, «Журналистика». – 1999. – № 2. – С. 58–69. – Режим

доступа : http://sibfrontier.ru/wp-content/uploads/2014/08/Zemlyanova-L.-Setevoe-obshhestvo-informatsionalizm-i-virtualnaya-kultura_1999.doc. – Название с экрана.

4. *Кастельс М.* Информационная эпоха: экономика, общество и культура [пер. с англ. ; под ред. О. И. Шкаратана] / М. Кастельс [Электронный ресурс]. – М., 2000. – Режим доступа : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/kastel/09.php. – Название с экрана.

5. *Кастельс М.* Становление общества сетевых структур / Мануэль Кастельс [Электронный ресурс] // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология [под ред. В. Л. Иноземцева]. – М. : Academia, 1999. – С. 494–505. – Режим доступа : <http://www.archipelag.ru/geoeconomics/soobshhestva/power-identity/formation/>. – Название с экрана.

6. *Корытничкова Н. В.* Интернет как средство производства сетевых коммуникаций в условиях виртуализации общества / Н. В. Корытничкова [Электронный ресурс] // Социологические исследования. – 2007. – № 2. – С. 85–93. – Режим доступа : http://infoculture.rsl.ru/donArch/home/news/dek/2008/02/2008-02_r_dek-s3.htm. – Название с экрана.

7. *Назарчук А. В.* Сетевое общество и его философское осмысление / А. В. Назарчук // Вопросы философии. – 2008. – № 7. – С. 61–75.

8. Національні інформаційні ресурси як інтегративний чинник вітчизняного соціокультурного середовища : [монографія] / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2014. – 260 с.

9. *Стрелец И. А.* Общество сетевых структур и информационный ресурс как сетевое благо / Стрелец И. А. // Вестник МГУ. Сер. Экономика. – 2003. – № 5. – С. 3–18. – Режим доступа : http://www.mirkin.ru/_docs/_dumnaya/str/Network_structures-mgu.pdf. – Название с экрана.

10. *Уэбстер Ф.* Теории информационного общества / Уэбстер Ф. [Электронный ресурс]. – М. : Аспект Пресс, 2004. – 400 с. – Режим доступа : <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000690/>. – Название с экрана.

11. *Castells M.* The Rise of the Network Society: The Information Age : Economy, Society, and Culture, vol. 1 [Electronic resource]. – John Wiley & Sons, 2011. – 656 p. – Access of mode : <https://books.google.com.ua/books?id=FihjywtjTdUC&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false>. – Title of the screen.

12. *Dijk, van Jan A. G. M.* The One-dimensional Network Society of Manuel Castells [Electronic resource]. – Access of mode : http://www.hackerart.org/corsi/fm03/esercitazioni/civardi/documenti/castells_16.htm. – Title of the screen.

Стаття надійшла до редакції 22.03.2016 р.

УДК 004.77:316.3

Veronika Volkovynska,

Ph.D., Researcher, Presidents of Ukraine Fund, Vernadsky National Library of Ukraine

The scientific institution in the field of social media

(On the example of the Presidents of Ukraine Fund Vernadsky National Library of Ukraine pages in social networks)

The use of social networks by librarian, scientific and educational institutions should take into account the particular characteristics of this tool as part of the network society. The example of Presidents of Ukraine Fund Vernadsky National Library of Ukraine on Facebook can show such specificity and describe the method of study of this activities by building matrix of links between pages in a certain group.

The concept of the information society should be supplemented by the description of informational exchange specifics in this society. M. Castells provides a description of the specific informational organization of modernity known as the concept of a «network society». The network is both dynamic and resilient to changes structure. Here, for the dissemination of information is not used one linear channel, but thousands of channels that diverge from interconnected nodes to other nodes.

While society as a whole still has a hierarchical structure, online social networks embody the principles and functions, which M. Castells wrote about. Any page on the network is a center of communication associated with other centers. In this case, these connections are: evaluating the messages (liking), sharing and commenting on them. Thus, the more the network center has such connections, the better it performs its functions.

Keywords: social networks, network society, libraries in social networks.

УДК 004.77:316.3

Вероника Волковинская,

канд. филос. наук,

науч. сотрудник Фонда Президентов Украины

Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского

Научное учреждение в социальных медиа

(На примере страниц Фонда Президентов Украины

Национальной библиотеки Украины им. В. И. Вернадского в соцсетях)

Использование соцсетей в работе библиотечных, научных и образовательных учреждений должно учитывать специфику этого инструмента как составляющей сетевого общества. На примере деятельности Фонда Президентов Украины Национальной библиотеки им. В. И. Вернадского в сети Facebook можно показать такую специфику, а также описать способ исследования этой деятельности с помощью построения матрицы связей между страницами в определенной группе.

Концепция информационного общества должна быть дополнена описанием специфики информационного обмена в обществе. М. Кастельс предоставляет описание такого специфического информационного устройства современности, известное как концепция «сетевое общество». Сеть является одновременно динамичной и устойчивой к изменениям структурой. Здесь для распространения информации используется не один линейный канал, а тысячи каналов, расходящихся от связанных между собой узлов к другим таким же узлам.

Хотя общество в целом все еще имеет иерархическую структуру, онлайн-новые социальные сети действительно воплощают в себе те принципы и функции, о которых писал М. Кастельс. Любая страница в сети является своеобразным центром коммуникации, связанным с другими такими же центрами. В данном случае эти связи заключаются в оценке сообщений, дальнейшем распространении и комментировании. Таким образом, чем больше подобных связей имеет центр сети, тем лучше он выполняет свои функции.

Ключевые слова: социальные сети, сетевое общество, библиотеки в соцсетях.

УДК 026:37(477):004. 774

Ірина Хемчян,

зав. відділу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського

Наталья Соколовська,

мол. наук. співробітник Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського

ПРЕДСТАВЛЕННЯ КНИГОЗБІРЕНЬ МЕРЕЖІ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК МОН УКРАЇНИ ТА НАПН УКРАЇНИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА

У статті розглядаються основні можливості використання інтернет-медіа порталів, відомих як соціальні мережі, з метою популяризації діяльності книгозбірень мережі освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України.

Ключові слова: освітянська бібліотека, соціальна мережа, Facebook, Twitter, YouTube, Google+, vk.com, odnoklassniki.

Вступ. У сучасних умовах інформатизації суспільства та масової інтеграції в мережу Інтернет освітянські бібліотеки не можуть залишатись осторонь інноваційних процесів. Застосовуючи у своїй діяльності інформаційно-комунікаційні технології, вони докладають певних зусиль, щоб забезпечити користувачам вільний та оперативний доступ до інформаційних ресурсів. Необхідно зазначити, що сьогодні популярність бібліотек в значній мірі залежить від того, як вони представлені в інтернет-просторі. Розроблений сайт або власна сторінка бібліотеки є запорукою її успіху. Практикою доведено, що найменш затратний вид піару та засіб рекламування ресурсів та послуг бібліотеки – представлення її у соціальних мережах.

Питання використання соціальних медіа в роботі бібліотек України розкривали в своїх публікаціях Т. О. Бондаренко, Е. Ю. Генієва, В. М. Горовий, А. П. Єрмаков, А. В. Кирилова, О. Ю. Мар'їна, О. В. Моргунова, О. С. Онищенко, В. І. Попик, Р. Л. Скорнякова.

Аналіз публікацій вищезазначених фахівців дає підстави зробити висновок про недостатність наукової розробленості теми і практичної